

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 6 Jild 4

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Науризбаева Нуржамал Қудайбергенова

TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR 14-22

Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich

DUNGANSHUNOSLIK TADQIQOTLARI TARIXSHUNOSLIGI (1990-2023) 23-34

Бобожонова Феруза Хаятовна

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ДАВРИДА ҚҲЙИ ВА ҲРТА ЗАРАФШОН ВОҲАСИДА ТАЪЛИМ ТИЗИМИ 35-40

Halimov Tal'at

XX ASRNING 20-30 YILLARIDAGI QULOQLASHTIRISH SIYOSATI VA UNING SALBIY OQIBATLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA) 41-45

Ilhomov Ziyovutdin Adxamovich, Shukurov Rustam Jo'raqulovich

ALEKSANDR BEKOVICH-CHERKASSKIY EKSPEDITSIYASINING BA'ZI TAFSILOTLARI: EKSPEDITSIYANING BOSHLANISHI 46-54

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

MA'RIFATPARVARLARNING MATONATLI AYOLI XAYRINISO MAJIDXONOVA (1905-1937) HAYOTI VA FAOLIYATIGA CHIZGILAR 55-59

Жайнаров Обиджон Ҳамид ўғли

XX АСР 20-ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА АДВОКАТУРА ТИЗИМИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР (ФАРФОНА ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА) 60-64

Toshpo'latov Mamadali Zaynidin o'g'li

NUROTA TUMANI YOSHLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH YUZASIDAN AMALGA OSHIRILGAN CHORA-TADBIRLARNING TARIXIY TAHLILI (2017-2024) 65-73

Umarov Baxtishod

SOMONIYLAR DAVRIDA BUXORODA ILM-FAN RIVOJI (TARIX VA TIBBIYOT MISOLIDA).. 74-79

Ўўлдошев Салимжон Валиевич

ИНТЕГРАЦИЯЛАШУВ ЖАРАЁНЛАРИ ВА ХАЛҚ ҲЙИНЛАРИ 80-85

Askarov Azimjon Odiljon o'g'li

O'RTA OSIYODAGI ANGLIYA-ROSSIYA RAQOBATINING TARIXIY KONTEKSTI VA KATTA O'YIN SIYOSATINING VUJUDGA KELISHI 86-91

Eshchanov Hurmat Matnazarovich

O'ZBEKISTON HUDUDI BRONZA DAVRIDA TOPOGRAFIK XUSUSIYATLARNI ETNIK JARAYONLARI KARTOGRAFIYASI..... 92-95

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

O'ZBEKISTONDA AHOLI MIGRATSIYASI VA UNGA TA'SIR ETGAN IJTIMOYIYQIQTISODIY

OMILLAR	96-100
<i>Raimov Mamasoat Safar o'g'li</i> ESKI TERMIZ HAQIDA TARIXIY MA'LUMOTLAR	101-105
<i>Usmanov Jahongir Xo'jaqulovich</i> MARKAZIY OSIYO TARIXSHUNOSLIGIDA ILK ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI	106-109
<i>Usmanova Inobat Ibragimovna</i> PROCESSES OF GEOGRAPHICAL LOCATION OF THE IRON AGE POPULATION OF UZBEKISTAN	110-115
<i>Bekmirzayev Islomjon Ibrohim o'g'li</i> O'RTA G'OVASOY HUDUDI QADIMGI DAVR AHOLI TURAR-JOYLARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR	116-120
<i>Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich</i> BUXORDAGI "MASJIDI BALAND" MASJIDI QURILISHI VA TARIXI	121-125
<i>Rajabova Sabohat Bobirovna</i> IQTISODIY HAYOTDA TADBIRKOR AYOLLARNING TUTGAN O'RNI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	126-132
<i>Aloxunov Alisher Ahmadjonovich</i> ARXELOGIYADA GEOGRAFIK AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING ASOSIY IMKONIYATLARI XUSUSIDA	133-138
<i>Sharopov Saidusmon Saidaxmadovich</i> XIX ASR OXIRI VA XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGINING JANUBISHARQIY HUDUDI SHAHARLARI, XUSUSAN QARSHI, SHAHRISABZ VA KITOB SHAHARLARINI RUS TARIXCHILARI ASARLARIDA YORITILISHI	139-144
<i>Axmedova Gulchehra O'skinovna</i> SHEROBOD VOHASI NOMODDIY MADANIYATI DURDONALARI	145-149
<i>Abduraximov Husniddin</i> O'ZBEKISTON VA AVSTRIYA RESPUBLIKASI O'RTASIDA INVESTITSIYAVIY, HUQUQIY HAMDA ILM-FAN SOHASIDA HAMKORLIKNING MUSTAHKAMLANISHI	150-158
<i>Turopova Mohidil Turdiyevna</i> O'ZBEKISTON JUNUBIY HUDUDLARI TOPONIMIKASINING TABIAT BILAN BOG'LIQLIGI VA URF-ODATLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	159-163
<i>Annayeva Zarifa Musurmonqulovna</i> EKOLOGIK HOLATNI BARQARORLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	164-168
<i>Ahmadov Xurshid San'atovich</i> "CHIG'ATOY IMLOSI" VA MILLIY ZIYOLILAR	169-175
<i>Axmadova Nafisa Axmad qizi</i> O'ZBEKISTON VA GERMANIYA MADANIY ALOQALARINING RIVOJLANISHI	176-179

<i>Жумаева Шоҳида Чориевна</i> МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ	180-186
<i>Elmuratova Umida Farxadovna</i> TA'LIM IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHNING GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	187-191
<i>Nazarov Otabek Muzrobovich</i> XX ASRNING 80-YILLARI QATAG'ONLIK SIYOSATINING SURXONDARYODAGI IJTIMOYIY- IQTISODIY JARAYONLARGA TA'SIRI	192-197
<i>Kupaysinov Ismoyiljon Ahmadjanovich</i> 1950-1990 YILLARDA ANDIJON OBLASTI JAMOAT TRANSPORTI FAOLIYATI VA UNDAGI AYRIM MUAOMMOLARNI MATBUOTDA YORITISHI ("KOMMUNIST" GAZETASI MATERIALLARI MISOLIDA)	198-202
<i>Oripova Laylo Zafarovna</i> O'ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI FAOLIYATI TARIXIGA NAZAR	203-207
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Magsud Azad Guliyev</i> OZARBAYJONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISH: SO'ROQ NATIJALARINI TAHLIL QILISH	208-214
<i>Глазова Марина Викторовна</i> ВКЛАД «ЗЕЛЕНОВОГО» УЧЁТА В ФИНАНСОВОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ В УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ КОМПАНИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	215-231
<i>Oratov Jaxongir Jurayevich</i> RAQAMLI INNOVATSIYALAR DAVRIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI VAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR	232-238
<i>Шадиева Дилдора Хамидовна</i> БАНК СОҲАСИГА РАҚАМЛАШТИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ТАЪСИР	239-243
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> TURISTIK KORXONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RAQOBATBARDOSHLIGINI VAHOLASH	244-255
<i>Sattarov Umirzoq Normengovich</i> MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONI... ..	256-262
<i>Хамдамов Шавкат Комилович</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА И БОРЬБА С БЕДНОСТЬЮ: СТРАТЕГИИ ФИНАНСИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	263-267
<i>Хайитов Жамшид Холвоевич</i> ИҚТИСОДИЁТДА ОБОДОНЛАШТИРИШ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ – ДАВР ТАЛАБИ	268-272
<i>Xurramov Azamat Fayzullayevich</i> BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA UY XO'JALIGI SEKTORINING O'RNI VA AHAMIYATI	273-278

Алимханова Нигора Алимхановна
 ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИДА ТАҲЛИЛИЙ АМАЛЛАРНИ ҚЎЛАШ 279-287

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Жумаев Ойбек Маратович
 О‘ЗБЕКИСТОНДА КАМБАГ‘АЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ ДИНАМИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЙOSIY
 ИНАТЛАРИ 288-296

Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна
 ХОЖА АҲРОР ТАЪЛИМОТИДА ИНСОНИЙ ҲАҚИҚАТ МАСАЛАСИ 297-302

Хайридинов Аббосхон Анварович
 ҒАРБ МАДАНИЯТИНИ ОММАЛАШИШИГА ИЧКИ ОМИЛЛАР ТАЪСИРИ 303-311

Мухамеджанова Лалихон
 АХЛОҚНИНГ ЖАМИЯТДАГИ ТРАНСФОРМАЦИОН ВА БАРҚАРОРЛАШТИРУВЧИ
 ФУНКЦИЯЛАРИ 312-317

То‘ева Муҳаййо Шuhrat qizi
 О‘ЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASINING YANGILANISH JARAYONIDA XOTINQIZLAR INNOVATSION
 ТАФАККУРИНИ OSHIRISH VA FAOLLASHUVI BORASIDAGI SIYOSATI:UMUMNAZARIY
 ТАHLILLAR..... 318-322

Ro‘zimurodov Siroj Madatovich
 OILANING IJTIMOIIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNI SHAKLLANTIRISHDA MA’NAVIY-
 AXLOQIY TARBIYANING TA’SIRI 323-326

Ravshanov Ulug'bek Rahbarovich
 AXBOROT GLOBALLASHUVI SHAROITIDA YOSHLARDA MILLIY O‘ZLIKNI TARBIYALASH
 MASALALARI 327-332

Allayarova Marxabo Mavlanovna
 SHAXS BADIY IJODINI SHAKLLANTIRISHNING ESTETIK MUAMMOLARI VA
 MA’NAVIYAT 333-337

Хашимов Шерахон Жўрахонович
 ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚАРО ИМИДЖИНИНГ ЮКСАЛИШИДА ТИББИЁТ ТУРИЗМИНИНГ
 ТУТГАН ЎРНИ..... 338-342

Soatov Rasul Muxitdinovich
 BOBORANIM MASHRAV HAYOTI VA IJODIDA TASAVVUFGA DOIR QARASHLAR
 TAHLILI 343-348

Ashurov Navfal Burxonjon o‘g‘li
 MOVAROUNNAHR MIQYOSIDA NASAF SHAHRINING ILMIIY-MADANIY ASOSLARI 349-352

Ўразалиева Гулшада Бекнўлатовна
 ГЕНДЕР ТЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ - ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИНИНГ УСТУВОР
 ЙЎНАЛИШИ 353-358

Xudaynazarov Samad Xudayberdiyevich, Turgunov Azim Turgunovich
 JAMIYATNING MA’NAVIY - IJTIMOIIY RIVOJLANISHIDA O‘ZBEK XALQI MILLIY
 QADRIYATLARINING O‘RNI 359-364

<i>Suvanov Ilhom Abdixalilovich</i> AXBOROT-MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI KURASHDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIKNI TA'MINLASHNING AHAMIYATI	365-371
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> SHARQ ALLOMALARI ASARLARIDA OILA VA TARBIYA MASALALARI	372-376
<i>Kayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING JAMIYAT VA IJTIMOYIY TARAQQIYOT TO'G'RISIDAGI QARASHLARI	377-381
<i>G'ulomov Obid G'ayratovich</i> YOSHLAR MA'NAVIY KAMOLOTIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY-MADANIY OMILLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	382-385
<i>Панжиев Сухроб</i> ГЛОБАЛЛАШУВ ВА ҒОЯВИЙ ТАҲДИДЛАР ДАВРИДА ҲАҚИҚАТ ТУШУНЧАСИНИНГ АҲАМИЯТИ	386-391
<i>Matnazarova Muhayyo Axmetjanovna, Azimova Charos Azamatovna</i> “ETNOS”, “MILLAT” TUSHUNCHALARINING MAZMUN-MOHİYATI VA ULARNING ILMIY- NAZARIY TAHLILI	392-398
<i>Amanov Alisher Kaxramonovich</i> VAQTNILMIY JIHATDAN TAHLIL QILISH HAMDA UNI FALSAFIY VA MADANIY NUQTAI NAZARDAN O'RGANISH	399-404
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Пайзибаева Мадинахон Собиржон қизи</i> БРИТАНИЯ ХАЛҚ ЭРТАКЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА КЕЛЬТ МИФОЛОГИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ ВА ЎРНИ	405-409
<i>Tevosyan Gayane Arturovna</i> O'ZBEK VA RUS TILI GRAMMATIKASINING QIYOSIY TIPOLOGIYASI	410-417
<i>Boynazarov Islom Abduxalimovich</i> INGLIZ TILIDAGI FALSAFIY TERMINLARDI SINONIMIYA HODISASI	418-421
<i>Bahriddinova Yulduzxon Bahriddin qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI BOTANIK TERMINLARNING NOMINATIV TAHLILI VA BINAR NOMLANISHI	422-426
<i>Javliyev Mansurbek Odil o'g'li</i> KONSEPT TUSHUNCHASINING HOZIRGI ZAMON LINGVISTIKASIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	427-431
<i>Ruziyev Xusniddin Baxritdinovich</i> PARALLEL KORPUSLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	432-436
<i>Rahimova Shahnoza Palvannozirovna</i> INGLIZ TILIDAGI IBORALARNI O'RGANISHDA TARJIMA MUAMMOLARI	437-442
<i>Muhamadiyev Timur Urazovich</i> INGLIZ TILIDAGI OAVDA OMMAVIYLASHMAGAN IBORALARDAN FOYDALANISH	443-446

<i>Панжиева Насиба Нармахматовна</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ	447-451
<i>Умирова Дилфуза Суюновна, Асадов Шухрат</i> ОБРАЗОВАНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ НЕОТЪЕМЛЕМОЙ И НЕПРЕРЫВНОЙ ЧАСТЬЮ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ ЧЕЛОВЕКА	452-456
<i>Ибрагимова Мохира Муратовна</i> ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПСИХОЛОГИЗМ И ЕГО ФУНКЦИИ В ТВОРЧЕСТВЕ ВИРДЖИНИИ ВУЛЬФ	457-464
<i>Тойчиева Насибахон Суранбаевна, Ткебучава Ирина Георгиевна, Темирова Шоира Гайбуллаевна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ИЗУЧЕНИИ ИСТОРИИ ЛИНГВИСТИКИ	465-477
<i>Nurimova Diyora</i> LIRIK DISKURS VA UNING MOHIYATI	478-482
<i>Axmadjonova Mohinur Iqboljon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILIDA NUTQ AKTLARINING SEMANTIK TUZILISH TAHLILI	483-491
<i>Jumanazarov Shukurali Tashmamatovich</i> KORPUS TUZISH TEXNOLOGIYASI.....	492-495
<i>Samadova Oydin Ilxomjon qizi</i> FRAZEOLOGIK BIRLIK TUSHUNCHASI HAMDA UNING QO'LLANILISHI	496-500
<i>Xatrayeva Rano Rajabovna</i> XX ASR INGLIZ ILMIY FANTASTIKASINI TARJIMA QILISH XUSUSIYATLARI	501-505
<i>Ermatov Ixtiyor, Mamatqulov Azizbek</i> A.HOJIYEVNING TERMINOLOGIK LUG'ATLARI XUSUSIDA	506-510
<i>Muxtorova Moxlaroyim</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA TANBEH BERISHNI BILDIRUVCHI BIRLIKLARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	511-517
<i>Abdullayeva Nilufar Ramazonovna, Aliqulova Rohila</i> O'SIMLIK NOMLARI BILAN BOG'LIQ TARBIYAGA OID MAQOL VA MATALLARNING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	518-521
<i>Носирова Мубина Олимовна</i> СПЕЦИФИКА ОТРАЖЕНИЯ АНТРОПОЦЕНТРИЧЕСКИХ ПОСЛОВИЦ В СЛОВАРЯХ РАЗНОСИСТЕМНЫХ ЯЗЫКОВ	522-528
<i>Xasanov Zafar Baxtiyorovich</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA SPORT ATAMALARINI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI	529-534
<i>Рахматов Бекзод Уктам угли</i> СОЦИАЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ПОНЯТИЯ «УЧИТЕЛЬ»	535-539

Yaxyoyev Fayzullo muhammadsoli o'g'li
XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA ALISHER NAVOIY LIRIKASIGA DOIR MATNSHUNOSLIK
BILAN BOG'LIQ TALQINLAR..... 540-546

Otajonova Dildor Baxtiyarovna
KORPUS TURLARINING LINGVISTIKA SOHASINI TARAQQIY ETTIRISHDAGI
AHAMIYATI 547-551

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович
МАЪНАВИЙ ЗИЁН КОМПЕНСАЦИЯСИ МИҚДОРINI АНИҚЛАШНИНГ НАЗАРИЙ ВА
АМАЛИЙ MASALALARI 552-559

Fayzullayev Aslbek Ulug'bek o'g'li
MULKNI QASDDAN NOBUD QILISH YOKI UNGA ZARAR YETKAZISH UCHUN JINOIY
JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI 560-564

Элмуродов Ҳусан Элмуродович
МЕҲНАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДА ЎҚУВДАН ҲАМДА БИЛИМ ВА
КЎНИКМАЛАРИ ТЕКШИРУВДАН ЎТМАГАНДА ИШДАН ЧЕТЛАШТИРИШ..... 565-572

Аслонова Лайло Олимовна
ИЛМИЙ ХОДИМЛАР ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИ БЕЛГИЛАШНИНГ АЙРИМ
MASALALARI 573-583

Файзиева Гулрух Мухаммади кизи
НЕКОТОРЫЕ ПОНЯТИЯ В СФЕРЕ ГАРАНТИИ ПРАВО НЕПРИКОСНОВЕННОСТИ
ЖИЛИЩА 584-588

Ибрагимова Сабина Эркиновна
К ВОПРОСУ О СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ В СФЕРЕ
ДОСУДЕБНОГО УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН..... 589-593

Tosheva Maftuna Anvar qizi
AXLOQQA QARSHI JINOYATLARNING JINOYAT-HUQUQIY JIHATLARI 594-600

Халилов Дониёр Нортажиевич
КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ И
СВОБОД В СОЦИАЛЬНОМ ГОСУДАРСТВЕ 601-607

Файзуллаева Нигорахон Равшановна
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОГОВОРА В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО
КУЛЬТУРНОГО ПРАВА 608-618

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Saydillayeva Mehrinaz Bahodir qizi
OLIIY TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM DASTURLARINI LOYIHALASHTIRISH ASOSIDA PEDAGOGIK
TA'LIM METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH ASOSLARI 619-626

Ubaydullaeva Jamila Hurramovna
DARS TURLARI VA DARSNI REJALASHTIRISHGA NISBATAN YONDOSHUVLAR 627-631

<i>Ro'ziyeva Nazira Yodgorovna, Panjjeva O'g'ilshod Baxodir qizi, Jo'raev Baxodir Norbo'tayevich</i> O'QUVCHILARGA TABIATNI ASRASH VA EZOZLASHNI "YASHIL MAKON" MILLIY TEKNOLOGIYA LOYIHASI ASOSIDA AMALIY ANJUMANLAR ORQALI OLIB BORISH	632-640
<i>Юлдошев Рустам Дилшод угли</i> РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ИЗУЧЕНИИ ЯЗЫКА И КОММУНИКАТИВНОМ ПРОЦЕССЕ	641-645
<i>Razzakov Baxrom Abdug'afurovich</i> BO'LAJAK MUHANDISLAR UCHUN OG'ZAKI MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH: INGLIZ TILI DARSLARIDA TRANSPORT TERMINOLOGIYASINI O'RGANISHGA MISOLIDA.....	646-650
<i>Salimova Shahlo Sayfulloyevna</i> TA'LIM TIZIMIDA XAVFSIZ MUHITNI YARATISH MUAMMO VA ISTIQBOLLARI	651-656
<i>Kuchkarova Arofathon</i> MATEMATIKA DARSLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH (GEOGEBRA DASTURI MISOLIDA)	657-661
<i>Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna</i> YOZISH BO'YICHA KO'RSATMALARNI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY AMERIKA INGLIZ TILI KORPUSINING (COCA) ROLI	662-669
<i>Sharifov Muxriddin Kamoladdin o'g'li</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA MAXSUS FANLARNI O'QITISH ISTIQBOLLARI	670-675
<i>Saidova Surayyo Yarqulovna</i> NOFILOLOGIK TA'LIM YO'NALISHI TALABALARI O'QISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA SOHAVIY MATNLAR XUSUSIYATLARI VA MATN TANLASH TAMOYILLARI	676-686
<i>Djalolov Furqat Fattohovich</i> UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA SIFATINI YAXSHILASH YO'LLARI	687-691
<i>Niyazova Minara Baxramovna</i> TEKNIKA OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI FRANSUZ TILIGA QIZIQTIRISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	692-697
<i>Amrillayev Husniddin Ashrab o'g'li</i> OLY TA'LIMDA VIRTUAL LABORATORIYALARDAN O'QUV JARAYONIDA FOYDALANISHNING PEDAGOGIK JIHATLARI	698-702
<i>Boboyeva Zarifa Jahonqulovna</i> SPORT TAYYORGARLIK JARAYONLARINING ADAPTIV MEXANIZMLARI.....	703-708
<i>O'rozov Shahobiddin Ziyadullayevich</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA DAVLATNI BOSHQARISH TAMOIYILLARI.....	709-713
<i>Muxtshamova Parvina Zahitovna</i> ESL DARSLARIDA HAQIQIY MATERIALLARDAN FOYDALANISH	714-716

09.00.00-FALSAFA FANLARI – PHILOSOPHICAL SCIENCES

Received: 20 May 2024
Accepted: 30 May 2024
Published: 19 June 2024

Article / Original Paper

SOCIO-POLITICAL ASPECTS OF THE DYNAMICS OF POVERTY REDUCTION IN UZBEKISTAN

Djumaev Aibek Maratovich

Tashkent University of Applied Sciences, Lecturer at the Department of Social Sciences
oybekmaratovich8@gmail.com

Abstract. The article analyzes the socio-philosophical aspects of factors influencing poverty reduction in the conditions of Uzbekistan and issues related to their emergence. Scientific conclusions and recommendations on socio-political issues of improving the lifestyle of the population in need of social protection and reducing poverty are also given.

Key words: poverty reduction, welfare, poverty, unemployment, indifference, professional abilities, personal choice, insecurity, psychological barrier.

O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH DINAMIKASINING IJTIMOY-SIYOSIY JIHLARI

Jumayev Oybek Maratovich

Toshkent Amaliy fanlar universiteti, "Ijtimoiy fanlar" kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston sharoitida kambag'allikni kamayishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning kelib chiqishi bilan bog'liq bo'lgan masalalarning ijtimoiy-falsafiy jihatlari tahlil qilingan. Ijtimoiy himoyaga muxtoj aholining turmush tarzini yaxshilash, kambag'allikni qisqartirishning ijtimoiy-siyosiy masalalari bo'yicha ilmiy xulosa va tavsiyalar ham berilgan.

Kalit so'zlar: kambag'allikni qisqartirish, farovonlik, boqimandalik, ishsizlik, loqaydlik, kasbga layoqatlilik, shaxs tanlovi, ishonchsizlik, psixologik to'siq.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I6Y2024N42>

Farovonlik, farovon hayot, farovon turmush tarzini yaratish va unga erishish har bir insonning asosiy maqsadlaridan biridir desak xato bo'lmas kerak. Kishilik jamiyati azaldan to hozirga qadar boshidan kechirgan barcha ijtimoiy-siyosiy beqarorlik, iqtisodiy inqiroz, xalqaro nizolar, mamlakatlararo kelishmovchiliklar, urushlar va harbiy harakatlilar zamirida farovon hayotga erishish istagi ustuvor asosida vujudga kelmoqda. Insoniyat tarixining turli davrlarida ana shu maqsadga erishishning omillari va vositalari ham o'ziga xos ko'rinishda bo'lgan. Xususan, J. Hirsleyfer "Iqtisodiy nazariyaning begona hududlarni egallash imkoniyatlari shu bilan belgilanadiki, u foydalanuvchi analitik kategoriyalar – resurslarning cheklanganligi, xarajatlar, afzalliklar, yo'l tanlash – bularning barchasi o'z qo'llanish sohasiga ko'ra tom ma'noda universal hisoblanadi" [1; B.53.] deb ta'kidlaydi. J. Xirshleyferning nuqtai nazari iqtisodiy nazariya inson xatti-harakatlari va jamiyat tashkilotini tushunish uchun universal

ahamiyatga ega bo'lgan resurslar cheklovlari, xarajatlar, imtiyozlar va qaror qabul qilish yo'llari kabi fundamental analitik toifalardan qanday foydalanishini asoslaydi. Tarixiy va zamonaviy sharoitlarda farovonlik va farovon hayotga intilish haqiqatan ham jamiyat evolyutsiyasining asosiy omili bo'lib kelgan. Bu intilish iqtisodiy tizimlar, huquqiy tuzilmalar, ijtimoiy normalar va siyosiy tuzilmalarni shakllantirdi. O'zgaruvchan sharoitlarga qaramay - tinch vaqtlardan tortib to shiddatli mojarolar va beqarorlik davrlarigacha - bu dinamikani tahlil qilish va tushunishda asosiy iqtisodiy tamoyillar dolzarb bo'lib qolmoqda.

Iqtisodiy nazariya jamiyatlar tanqis resurslarni qanday taqsimlash, cheklovlar ostida tanlov qilish va turli maqsadlarga ustuvorlik berishni aniqlash uchun vositalarni taqdim etadi. Ushbu tamoyillar nafaqat tinch iqtisodiy kengayishda, balki resurslar, strategik qarorlar qabul qilish va imkoniyatlar xarajatlari muhim rol o'ynaydigan urush va mojarolarning iqtisodiy o'lchovlarini tushunishda ham foydalidir. Iqtisodiy tahlilni ijtimoiy-siyosiy tushunish bilan uyg'unlashtirgan ushbu yaxlit yondashuv jamiyatlar turli qiyinchiliklar sharoitida farovonlikka erishish va uni saqlashga intilish mexanizmlari haqida tushuncha beradi. Bunday yondashuv global noaniqliklar va mojarolar sharoitida barqarorlik va farovonlikka yordam beruvchi strategiyalarni ishlab chiqishda muhim rol o'ynashi mumkin.

V.Zombart hozirgi zamon iqtisodiy odamiga xos bo'lgan umumiy jihatlardan biri "tirishqoqlik, tejamkorlik va farovonlik kabi xususiyatlar amaliy mexanizmning tarkibiy qismlariga aylanadi" [2; B.128-145.]. deydi. Verner V.Zombartning zamonaviy iqtisodiy odamning xususiyatlari - mehnatsevarlik, tejamkorlik va farovonlik haqidagi kuzatishi kapitalizm axloqini va ushbu tizimdagi shaxslarning iqtisodiy xatti-harakatlarini belgilaydigan asosiy fazilatlarini ta'kidlaydi. Zombart Maks Veber kabi boshqa sotsiologlar va iqtisodchilar bilan bir qatorda ma'lum madaniy qadriyatlar va axloqiy qarashlar iqtisodiy harakatlarni qanday qo'llab-quvvatlashini va kapitalistik iqtisodiyotning rivojlanishiga hissa qo'shishini tahlil qildi. Tirishqoqlik - bu odamlarning iqtisodiy muvaffaqiyatga erishish uchun olib boradigan qat'iy va puxta ishni anglatadi. Bu ko'pincha shaxsiy va kasbiy rivojlanishning muhim omili sifatida qaraladi. Shu bilan birga, tejamkorlik resurslarni ehtiyotkorlik bilan boshqarishni o'z ichiga oladi, kapitalni to'plash asosiy maqsad bo'lgan kapitalistik tizimda muhim ahamiyatga ega bo'lgan aktivlarni tejash va samarali foydalanishga urg'u beradi. Farovonlik tarkibiy qism sifatida mehnatsevarlik va tejamkorlikdan ko'zlangan natijalar bilan bevosita bog'liq bo'lib, shaxsiy va jamiyat darajasida boyluk yaratish sifatida namoyon bo'ladi.

V.Zombart tahlili shuni ko'rsatadiki, bu xususiyatlar nafaqat shaxsiy fazilatlar, balki zamonaviy iqtisodiy tizim faoliyatining ajralmas qismidir. Ular "amaliy mexanizm"ning tarkibiy qismlariga aylanadi, bunda iqtisodiy harakatlar nafaqat bevosita ehtiyojlar yoki istaklar ta'sirida, balki ana shu singdirilgan odatlar va fazilatlar tomonidan boshqariladi. Shaxsiy fazilatlarining iqtisodiy tizimlar bilan o'zaro ta'siri kapitalistik jamiyatlarning dinamikasini shakllantiradi, individual turmush tarzini tanlashdan tortib kengroq iqtisodiy siyosatgacha ta'sir qiladi. Bu xususiyatlarni va ularning iqtisodiy xulq-atvordagi rolini tushunish muayyan iqtisodiy amaliyotlar va siyosatlar nima uchun muvaffaqiyatli yoki muvaffaqiyatsiz bo'lishini tushuntirishga yordam beradi va iqtisodiy qadriyatlar madaniyat va ijtimoiy institutlar orqali qanday uzatilishi haqida tushuncha beradi. Bu istiqbol jamiyatlar barqaror rivojlanish va adolatli o'sishga hissa qo'shadigan iqtisodiy xatti-harakatlarni qanday rivojlantirishi mumkinligini o'rganishda ayniqsa dolzarbdir.

P.Berger “Kapitalistik inqilob” asarida quyidagi fikrni keltirib o‘tadi. “Zamonaviy ma’rifatli munosabatlarning rivojlanishi jamiyat barcha qatlamlarining moddiy farovonligini ta’minlaydi, individ huquq va erkinliklarining kafolatlarini yaratadi degan xulosaga keladi” [3; B.24.]. Piter Bergerning “Kapitalistik inqilob” asaridagi nuqtai nazari kapitalizmning jamiyat tuzilmalari va individual hayotga o‘zgartiruvchi ta’sirini ta’kidlaydi. Bergerning fikricha, zamonaviy kapitalistik munosabatlarning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy o‘shishni, balki jamiyatning turli qatlamlarining moddiy farovonligini ham oshiradi. Bu kapitalizm o‘z mexanizmlari va dinamikasi orqali aholining turli qatlamlarini ko‘tarib, umumiy jamiyat farovonligiga hissa qo‘shishi mumkinligini tasdiqlaydi.

Berger shuningdek, kapitalizm shaxs huquq va erkinliklarini yaratish va kafolatlarga yordam berishini ta’kidlaydi. Bu juda muhim jihat, chunki kapitalizm sharoitida iqtisodiy erkinlik ko‘pincha shaxsiy va siyosiy erkinliklar bilan bog‘liq. Iqtisodiy faoliyat bilan shug‘ullanish qobiliyati - biznesni boshlash, sarmoya kiritish, shartnomalar tuzish - jamiyatdagi shaxslarning avtonomiyasining asosi sifatida ko‘riladi. Nazariyaga ko‘ra, kapitalistik tizimlar xususiy mulk, bozor raqobati va iste’molchilar tanloviga urg‘u berib, nafaqat innovatsiyalar va samaradorlikni rag‘batlantiradi, balki shaxs huquqlarini himoya qiluvchi huquqiy va institutsional asoslarni o‘rnatishni ham qo‘llab-quvvatlaydi. Bu tuzilmalar bitimlarning adolatli bo‘lishini, shartnomalar bajarilishini va huquqlarni himoya qilishni ta’minlash, shu orqali barqaror va adolatli jamiyatni rag‘batlantirish uchun zarurdir. Biroq, kapitalizm shubhasiz farovonlik va erkinlikni oshirishga olib keladi, degan nuqtai nazar tanqidchilardan xoli emas. Ko‘pchilik kapitalizm misli ko‘rilmagan iqtisodiy o‘shish va texnologik taraqqiyotga turtki bergan bo‘lsa-da, u muhim tengsizliklarga olib kelgan va ba’zan ma’lum guruhlarni ekspluatatsiya qilgan. Tanqidchilarning ta’kidlashicha, tegishli qoidalar va aralashuvlarsiz kapitalizm shaxsiy farovonlik va jamiyat barqarorligidan ko‘ra foydani birinchi o‘ringa qo‘yishi mumkin.

Bergerning nuqtai nazari kapitalizmning iqtisodiy va ijtimoiy hayotni ham farovonlikka, ham erkinlikka yordam beradigan tarzda tashkil etish imkoniyatlariga optimistik baho berishni aks ettiradi. U bozor kuchlari va kapitalizmning afzalliklari keng va adolatli taqsimlanishini ta’minlash uchun zarur bo‘lgan tartibga solish choralari o‘rtasidagi muvozanat haqida davom etayotgan munozaralar uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

AQShlik Lloyd Reynolds “kambag‘allikning eng keng tarqalgan ta’rifi yillik daromaddir” [4; B.430-431.]. deb hisoblaydi. Yana bir amerikalik iqtisodchi Shuls kambag‘allikni “muayyan jamiyatdagi o‘ziga xos oila bilan tavsiflangan murakkab ijtimoiy-iqtisodiy davlat” [5; B.65.]. deb ta’riflaydi. Yevropa hamjamiyati kambag‘allikni ham shunday ta’riflaydi: “Kambag‘allik deganda shaxslar, oilalar va odamlar guruhlari ega bo‘lgan cheklangan resurslar (moddiy, madaniy va ijtimoiy) tushunilishi kerak, shunda ular jamiyatning minimal maqbul darajasidan chetlashtiriladi.” [6; B.82.]. Xitoyda esa “Kambag‘allik odatda moddiy hayotning qiyinligini, ya’ni inson yoki oilaning turmush darajasini anglatadi.” [7; B.44-45.]. Turli olimlar va subyektlar tomonidan berilgan qashshoqlik ta’riflari kontseptsiyaning turli tomonlarini ta’kidlab, uning murakkab va ko‘p qirraliligini ta’kidlaydi. Lloyd daromadga asoslangan ta’rifga urg‘u beradi, bu oddiy, miqdoriy yondashuv. Ushbu ko‘rinish, ayniqsa, siyosat va statistik tahlillarda keng qo‘llaniladi, chunki u vaqt o‘tishi bilan va turli geografik hududlar bo‘yicha aniq ko‘rsatkichlar va taqqoslash imkonini beradi. Schulzning ta’rifi qashshoqlikni jamiyat normalariga nisbatan ijtimoiy-iqtisodiy holat sifatida taqdim etadi. Ushbu ta’rif ijtimoiy

kontekstga asoslangan qashshoqlikning o'zgaruvchanligini hisobga oladi va qashshoqlik nafaqat daromadga, balki oilaning jamiyatdagi kengroq ijtimoiy-iqtisodiy holatiga ham tegishli ekanligini tan oladi. Evropa hamjamiyati bu ta'rif qashshoqlikni nafaqat moddiy, balki madaniy va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan cheklangan resurslar tufayli jamiyat me'yorlaridan chetlatish deb hisoblash orqali g'oyani kengaytiradi. Bu nuqtai nazar jamiyatda integratsiya va ishtirok etish muhimligini ta'kidlaydi va qashshoqlik ijtimoiy chetlanishga olib kelishi mumkinligini ko'rsatadi. Xitoyning ta'rifi bu, birinchi navbatda, Reynoldsning yondashuviga o'xshash, lekin ularning daromadiga emas, balki shaxs yoki oilaning hayotiy tajribasiga ko'proq e'tibor qaratiladigan qashshoqlikning moddiy jihatlariga qaratilgan. Bu shaxsiy yoki oilaviy darajadagi ehtiyojlar va resurslarni baholashga amaliy yondashuvni aks ettiradi. Ushbu ta'riflarning har biri qashshoqlikning iqtisodiydan ijtimoiygacha, madaniygacha bo'lgan turli o'lchovlarini yoritib beradi, bu esa butun dunyo bo'ylab siyosat va gumanitar say-harakatlarda qashshoqlikka qarshi kurashning murakkabligini aks ettiradi.

Aholi daromadi tengsizligi va kambag'allik bilan iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha D.Rikardo [8; B.135.], R.Solou [9; B.65-94.], A.Sen [10; B.128.], A.Ditont [11; B.79.]. kabi iqtisodchi olimlar nazariy va empirik tadqiqotlar o'tkazgan bo'lib, ularda yalpi ichki iste'mol, texnologik rivojlanish, mehnat unumdorligi, aholi salomatligi, soliq bazasi va boshqa shu kabi omillar tahlili asosida, kambag'allik kam bo'lgan jamiyatlarda, iqtisodiy o'sish sur'atlari yuqoriroq bo'lishini nazariy isbotlashgan. Aholi daromadlari tengsizligi, qashshoqlik va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik Devid Rikardo, Robert Solou, Amartya Sen va A. Ditont kabi iqtisodchilarning muhim tadqiqot mavzusi bo'ldi. Ularning tadqiqotlari iqtisodiy dinamikaga ta'sir qiluvchi turli omillarni ko'rib chiqadi va iqtisodiy siyosat va shart-sharoitlar jamiyat farovonligi va o'sishiga qanday ta'sir qilishini tushunish imkonini beradi. Har bir iqtisodchining ushbu sohaga qo'shgan hissasiga qisqacha nazar tashlasak:

Devid Rikardoning asosiy hissasi XIX asrning boshlarida renta va qiyosiy ustunlik nazariyasiga qaratilgan bo'lsa-da, uning g'oyalari bilvosita ish haqi darajasi va yer taqsimoti bo'yicha muhokamalar orqali qashshoqlik bilan bog'liq. Rikardoning qiyosiy ustunlik printsipli erkin savdo mamlakatlarning ixtisoslashuviga imkon berish orqali iqtisodiy o'sishga olib kelishi mumkinligini nazarda tutadi, lekin u bevosita daromad taqsimoti bilan bog'liq emas. Robert Solou iqtisodiy o'sish nazariyasi, xususan mehnat, kapital va texnologik taraqqiyot iqtisodiy o'sishga qanday ta'sir ko'rsatayotganini tahlil qiluvchi Solou o'sish modeli bo'yicha ishi bilan mashhur. Uning modeli texnologik rivojlanish mahsuldorlik va potentsial ishlab chiqarishni yaxshilash, bandlik imkoniyatlari va ish haqini oshirish orqali qashshoqlikka bilvosita ta'sir ko'rsatish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Iqtisodiyotga Amartya Senning yondashuvi qashshoqlikka nisbatan keng va inklyuziv nuqtai nazarni o'z ichiga oladi, bu nafaqat daromadga emas, balki imkoniyatlar va funktsiyalarga urg'u beradi. Uning ta'kidlashicha, iqtisodiy o'sish nafaqat YaIM yoki daromad bilan, balki aholiga olib keladigan erkinliklar va imkoniyatlarning ortishi bilan ham baholanishi kerak. Senning ishi qashshoqlik va tengsizlikni kamaytirish yanada samarali va yaxlit jamiyat yaratish orqali iqtisodiy o'sishni kuchaytirishi mumkinligini ko'rsatadi. Ushbu iqtisodchilarning nazariy va empirik tadqiqotlari ko'pincha kambag'allik darajasi past bo'lgan jamiyatlarda iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarini ko'rish g'oyasini qo'llab-quvvatlaydi. Bu bog'liqlik mehnat unumdorligini oshiradigan aholi salomatligini yaxshilash kabi omillar bilan izohlanadi; yangi biznes imkoniyatlari va ish o'rinlarini yaratadigan texnologik rivojlanish;

davlat xizmatlari va infratuzilmasini yaxshilash imkonini beruvchi barqaror soliq bazasi. Bundan tashqari, iqtisodiy nazariyalar shuni ko'rsatadiki, daromadlar tengsizligini kamaytirish aholining turli qatlamlarida iste'mol va investitsiyalarning teng taqsimlangan o'sishini rag'batlantirish orqali yanada barqaror iqtisodiy o'sishga olib kelishi mumkin.

Bosqinchilik, talon taroj qilish, mulkni o'zlashtirish kabi an'anaviy-tarixiy jarayonlar bugunga kelib jamiyat taraqqiyotining yangicha farovonlikka erishish imkoniyatlarini yaratdi. Bir so'z bilan aytganda klassik farovon hayotga erishish formulasi zamonaviy ko'rinishga kirmoqda.

XXI asr o'zining har bir voqeylikka jarayonga kreativ yondoshuvi va noananaviligi bilan oldingi asrlardagi kishilik munosabatiga aloqador yutuqlardan farq qilmoqda. XXI asr haqiqatdan ham oldingi asrlarga nisbatan iqtisodiy va ijtimoiy siyosatga yanada ijodiy va individual yondashuvni joriy qildi. Ushbu siljish zamonaviy jamiyatlarning xilma-xil va dinamik tabiatini chuqurroq tushunishni aks ettiradi, bu erda an'anaviy yagona o'lchovli yechimlar tobora ko'proq yetarli emas deb hisoblanadi. "Davlatning ijtimoiy siyosati – bu davlatning boshqa iqtisodiy subyektlarining hayot tarsi va mehnatga yaxshi sharoitlarning yaratilishiga qaratilgan faoliyatidir. Mazkur faoliyatni muvofiqlashtiruvchi asosiy subyekt – bu davlatdir" [12; B.104.]. Xususan, buni aholining farovonligini oshirishning ijtimoiy-siyosiy omillarida ko'rishimiz mumkin. Bu erda davlat nafaqat tartibga soluvchi, balki turli iqtisodiy subyektlar, jumladan, xususiy biznes, notijorat va boshqa jamoat tashkilotlari tomonidan olib boriladigan faoliyatni muvofiqlashtiruvchisi hamdir. Bunday yaxlit yondashuv murakkab ijtimoiy muammolarni samarali hal etishda muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy ijtimoiy siyosat ko'pincha sog'liqni saqlash, ta'lim, uy-joy va bandlik kabi ko'plab sohalarni birlashtiradi va umumiy farovonlikni oshirishda ushbu sohalarning o'zaro bog'liqligini tan oladi. Ijtimoiy xizmatlarni individual ehtiyojlarni qondirish uchun moslashtirishga, standartlashtirilgan dasturlardan uzoqlashishga tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Ushbu yondashuv har bir fuqaro yoki rezidentning o'ziga xos sharoitlarini e'tirof etib, ularning hayot va ish sifatini chinakamiga oshiradigan yordam ko'rsatishga qaratilgan. Davlat tuzilmalaridan tashqari, nodavlat tashkilotlar, xususiy sektor ishtirokchilari va fuqarolik jamiyati ijtimoiy siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirishda tobora ko'proq ishtirok etmoqda. Ushbu hamkorlikdagi yondashuv yanada kengroq va barqaror natijalarga erishish uchun har bir sektorning kuchli tomonlari va resurslaridan foydalanadi. Ijtimoiy siyosatda texnologiyalardan foydalanish sezilarli darajada kengaydi, raqamli platformalar ijtimoiy imtiyozlarni taqsimlashdan tortib ta'lim resurslarini taqdim etishgacha bo'lgan barcha ishlarda qo'llanilmoqda. Davlat va xususiy sektor tomonidan boshqariladigan xizmatlar ko'rsatishdagi innovatsiyalar tizimlarni yanada samaraliroq va qulayroq qilishga yordam beradi.

Zamonaviy ijtimoiy siyosat dasturlarning uzoq muddatli barqarorligini, jumladan, ularning ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini tobora ko'proq hisobga oladi. Ushbu istiqbol tashabbuslarning uzoq muddatda hayotiyiligini va kutilmagan salbiy oqibatlarga olib kelmasligini ta'minlaydi. Ijtimoiy siyosatdagi bu o'zgarishlar tizimlarni individual ehtiyojlar va jamiyatdagi o'zgarishlarga moslashtirib, aholi farovonligini oshirishga yordam beradi. Turli manfaatdor tomonlarni jalb qilish orqali davlat qashshoqlik, tengsizlik va ishsizlik kabi muammolarning ildiz sabablarini samaraliroq hal qila oladi va shu bilan yanada inklyuziv va farovon jamiyatni rivojlantiradi. Bu strategiyalar iqtisodiy va ijtimoiy dinamika jadal

rivojlanayotgan va an'anaviy yondashuvlar yetarli bo'lmisligi mumkin bo'lgan globallashtirilgan dunyoda juda muhim.

O'zbekiston sharoitida amalga oshirilayotgan islohotlar o'ziga xos jihati, ko'lami va dolzarbligi bilan o'ta muhim ahamiyatga egadir.

Avvalambor, O'zbekiston aholisining farovonligini ta'minlashning choralari yangi bosqichga chiqmoqda desak xato bo'lmaydi. Xususan, "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020 yil 24 yanvar kuni Oliy Majlisga yo'llagan Murojaatnomasida respublikamizda kambag'allikni qisqartirishni yechimi kutayotgan dolzarb masalasi sifatida kun tartibiga olib chiqildi. Bu borada, davlatimiz rahbari shunday o'ziga xos yondashuvni ilgari surdiki, unga ko'ra "Kambag'allikni kamaytirish oylik yoki nafaqa miqdorini ko'paytirish, yoppasiga kredit berish, degani emas. Buning uchun, eng avvalo, aholini kasbga o'qitish, moliyaviy savodxonligini oshirish, odamlarda tadbirkorlik hissini uyg'otish, infratuzilmani yaxshilash, farzandlarini o'qitish, sifatli davolanish, manzilli nafaqa to'lash tizimini joriy qilish kerak". Mamlakatimizda "qashshoqlik va ishsizlik" muammosi eng muhim muammolardan biri bo'lib, hukumat qarori bilan qashshoqlik va ishsizlikka qarshi kurashish dasturi tasdiqlandi. Belgilangan maqsadga erishish uchun ishsiz va kam ta'minlangan fuqarolarga maxsus ijtimoiy yordam ko'rsatish bo'yicha faol siyosat olib borildi. Dasturning ustuvor yo'nalishlaridan biri ijtimoiy-siyosiy barqarorlik va mamlakatni barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish asosida mamlakat aholisining turmush darajasini oshirishdan iborat. Dastur qashshoqlikni kamaytirish, ishsizlikni kamaytirish, pensiyalarni oshirish va pensiya tizimini takomillashtirishga qaratilgan" [13; <https://president.uz/oz/lists/view/3324>]. Ammo bu masalaning belgilab berilishi, uning yechimi ham hal bo'ldi degani emas. Aholi farovonligini ta'minlashda islohotlarning borishi va aks ta'sirini o'rganish hamda uni tadqiq qilishni taqozo etadi. Shu maqsadda O'zbekiston sharoitida aholi farovonligini oshishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni belgilash ularni ilmiy tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Agar yurtimizdagi mavjud ijtimoiy-siyosiy jarayonlarni tahlil qiladigan bo'lsak, farovonlikni ta'minlanishiga ta'sir etuvchi bir qator muammoli omillarning mavjudligini ko'rishimiz mumkin.

Xususan, birinchidan mehnatga haq to'lashdagi nomutanosiblik omili Aksariyat hollarda mehnat sharoitida ish unumdorligini oshirish bilan bo'liq masalalar yechimi to'laligicha hal etilmagan. Ya'ni, vaqt, ish hajmi va samaradorlikka erishishning o'zaro uyg'unligi ta'minlanmagan deyishimiz mumkin.

Mavjud vaziyatga nazar tashlasak, ba'zi davlat va nodavlat tuzilmalarda mehnatga haq to'lash uchun belgilangan vaqt, ish haqi va ish hajmi mezonlari bir biriga deyarli mos kelmaydi. Masalan bog'bon, chilangar, santexnik, bino ishchisi va shu boshqa kabi kasb egalari uchun belgilangan kunlik ish vaqti agar 8 soat bo'lsa, har doim ham ish hajmi bir xil bo'lmaydi. Yilning turli faslida ish hajmi turlicha lekin, mehnatga haq to'lash bir xil bo'lib qolmoqda. Eng asosiysi xodim bo'sh vaqtida u o'ziga naf keltiradigan ish bilan shug'ullanish imkoniga ega emas. Agar ayrim kasb egalari mehnati uchun yonlanma ishchi sifatida haq to'lash timizi takomillashtirilsa, u faqat sarflagan vaqti va ishi uchun haq oladi. Boshqa vaqtda esa qo'shimcha ish bilan shug'ullanish imkoniga ega bo'ladi. Bunday mehnat munosabatlarini yo'lga qo'yilishi shu kasb egalarning ijtimoiy-iqtisodiy ahvolni yaxshilanishiga, moliyaviy daromadlarini oshishiga va hayoti farovon bo'lishiga xizmat qilishi mumkin.

Aksariyat rivojlangan mamlakatlarda bunday mehnat munosabatlarining tashkil etilgani aholining ijtimoiy-iqtisodiy ahvolini barqaror bo'lishiga xizmat qilganini tajriba o'rnida ko'rish mumkin.

Ikkinchidan, noto'g'ri kasb tanlash va kasbiy layoqatsizlik omili. Odatda insonning o'z qiziqishi, ishtiyoqi va shaxsiy tanlovi asosida kasb tanlashi mehnatga bo'lgan munosabatning yaxshilanishiga va ishning samaradorligiga katta ta'sir ko'rsatadi. Bu holat kasb egasiga zavq, shavq, ruhiy qoniqish, moddiy manfaatdorlik va ijodkorlik tuyg'usi bilan ishlash ko'nikmasini berib, o'z hayotdan rozilik va shukronalik hissi bilan yashashga yordam beradi. Afsuski, ko'pchilik uchun kasbni yo ota-onasi, yo yaqinlari, yo shunchaki havas, yo majburiyat yuzasidan tanlaydi. Natijada ishdan tez sovib qolish, toqatsizlik, dangasalik, yuzaki xo'ja ko'rsinga ishlash, ishdan qochish yoki kelmaslik uchun bahona izlash, kun o'tariga kelib ketish va boshqa holatlarni keltirib chiqaradi. Bir tasavvur qilib ko'ring-a agar ishga munosabat shu yo'sinda bo'lsa, bundan na jamiyatga, na davlatga naf tegadi. "Mehnat bozorida ishchi kuchlarini yollashda erkin va samarali raqobat – yollanuvchilar bilan ish beruvchilar o'rtasida ishchi kuchlariga bo'lgan erkin talab va taklif tamoyillari asosida mehnat-tovarga o'zaro manfaatli bahoni o'rnatish" [14; B.23.]. iboratdir. Shaxsning kasbiy layoqatsizligi ish unumini pasayishiga, mamlakat taraqqiyoti bilan bo'g'liq sohalarning yuksalishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, insonning jamiyatda o'z o'rnini topishini qiyinlashtiradi natijada duch kelgan mehnat munosabatlariga kirishishga majbur bo'ladi. Shaxsning bunday majburiy tanlovlari uning farovon hayotini shakllanishiga salbiy ta'lim ko'rsatishi mumkin. Bu esa ijtimoiy ahamiyatga molik muhim omil sifatida siyosiy yondoshuv va islohotlarni talab etadi.

Uchinchidan, boqimandalik kayfiyatida yashashdan voz kecha olmaslik omili. Bersang yeyman, ursang o'laman kayfiyatda yashaydigan odamlar toifasi odatda o'zining baxtsizligini va imkonsizligini noma'lum obyektiv va subyektiv omillarga bog'laydilar. Farovon hayotni ta'minlab berish uchun ma'sul tuzilmalar va tashkilotlar majburdir deb hisoblaydigan kishilar ko'p hollarda imkoniyat va sharoit bo'lsa ham o'z salohiyati va irodasini ishga solishni xohlamaslilar. "Nofaol aholini ijtimoiy himoya qilish dasturlari esa ijtimoiy ta'minot xizmatlari evaziga ijtimoiy jihatdan muxtoj aholi qatlamlariga moddiy yordam berishni nazarda tutadi. Buning oqibatida jamiyatda ijtimoiy jihatdan muhtoj aholi qatlamlari o'rtasida boqimandalik ruhiyatini shakllantiradi"[15; B.27.]. Bunday kayfiyatda yashash aksariyat etnik yoki ijtimoiy guruhlarda qadriyatga ham aylanib ulgurgan. Boqimandalik sharoitida turmush kechirayotgan fuqarolarning ma'naviy-axloqiy dunyoqarishini yuksalishiga to'sqinlik qilishi mumkin bo'lgan ijtimoiy-madaniy omillarga barham berish dolzarb masala sifatida yechimini kutmoqda.

To'rtinchidan, o'ziga ishonchsizlik, psixologik to'siqlarni yenga olmaslik omili. Har bir shaxsning yashash muhiti va mavjud sharoitga moslashishi ijtimoiy-psixologik jarayondir. Odatda, kambag'al yoki qashshoq turmush tarzida ega hayot kechiradigan insonlarda muhim psixologik muammolar kuzatiladi. Ya'ni, farovon hayotga erishishga bo'lgan ishonchning yo'qligi, o'z imkoniyatlarini past baholash, pessimistik dunyoqarashga ega bo'lish, mavjud sharoitga ko'nikib qolish va undan chiqish choralarini izlashga ishtiyoqning yetishmasligi va boshqalar. Jamiyat farovonligi ta'minlashda inson omili uchun qilinayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning jadallanishiga yuqorida keltirilgan psixologik to'siqlarni salbiy ta'sir ko'rsatuvchi muhim omillardan biri deyish mumkin.

Beshinchidan, ijtimoiy-siyosiy va zamonaviy bilim ko'nikmalarining yetishmasligi omili. Agar yuqorida qayd etib o'tilgan farovonlikni oshishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarning

umumiy jihatlarini tahlil qilsak, eng asosiy sababi sifatida yetarli ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, huquqiy va madaniy bilim ko'nikmalari va salohiyatining yetishmasligi yaqqol namoyon bo'ladi. Ya'ni mamlakatdagi jadal o'zgarishlar va turli soxalardagi jarayonlarning tezlashib borishi zaruriy tushunchalarga ega bo'la olmaslik va o'zgarishlar hamda yangilanish bosqichidagi islohotlardan uzoqligidir.

Yuqorida ta'kidlab o'tilgan muammolar O'zbekiston sharoitida aholi farovonligini ta'minlashga salbiy ta'sir qiluvchi omillarni ilmiy o'rganib tadqiq qilishni, dolzarb ijtimoiy-siyosiy choralar ko'rishni va muammoli masalalarni hal etishni namoyon etmoqda.

“Aholining ijtimoiy himoya qilish tizimi uzoq yillardan beri davlat siyosatining tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, jamiyat hayotida vujudga kelayotgan ijtimoiy muammolarni oldini olish, ularni hal etish va ta'sir doirasini kamaytirish, jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlash evaziga samarali ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga erishish uchun zamin yaratib kelmoqda” [16; B.14.].

Aholining farovon yashashga bo'lgan intilishi va imkoniyatlarini yanada kengaytirish, kambag'allikni qisqartirish va ijtimoiy himoya tizimini yanada mustahkamlash maqsadida quyidagi reja-tadbir mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etadi:

- Mehnatga haq to'lash vaqt, ish va samaradorlik mezonini asosidagi tashkil etilishini yo'lga qo'yish;
- Tegishli ayrim soha xodimlarining ish vaqtidagi mehnatini optimallashtirish va yonlanma ishni tashkil etish joriy etish;
- Ishda xodimning mehnatsiz band bo'lishini keltirib chiqaruvchi ma'muriy va huquqiy me'yoriy xujjatlarni qayta ishlab chiqish;
- Kasb tanlash va kasbga layoqatlilikni ta'minlashning psixologik mexanizmlarini takomillashtirish va samaradorligini oshirish;
- Inson hayotida shaxs, kasb va tanlov tushunchalarining o'zaro mutanosibligi asosida erkin kasb tanlash va ishlash ko'nikmasini keng targ'ib etish;
- Ishga va kasbga bo'lgan munosabatlarning buzilishini keltirib chiqaruvchi sabablarini psixologik o'rganish;
- Boqimandalik kayfiyatida yashash ko'nikmasidan xalos bo'lishning ma'naviy-axloqiy va psixologik yo'llarini o'rganish;
- Aholining ijtimoiy himoya qilishda huquqiy, siyosiy va zamonaviy bilim ko'nikmalarini o'zlashtirish tadbirlarini tuzish;

Yuqorida tahliliy ko'rib chiqilgan masalalarning e'tiborga molik jihati shundaki, halq farovonligini ta'minlash va aholining turmush tarzini yuksalishiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni bartaraf etish va izchil choralar ko'rish yuzasidan falsafiy, ilmiy-amaliy tadqiqot xulosalari va tavsiyalari ishlab chiqilmas ekan, davlat oldidagi muhim ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga ega dolzarb muammolardan biri bo'lib qolaveradi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Hirsleifer J. The expanded Domain of Economics // American Economic Review. 1985. Vol. –75. – 53-p.
2. Zombart V. Burjua. Etyudi po istorii duxovnogo razvitiya sovremennogo ekonomicheskogo cheloveka // – Moskva, 1994. – S. 28–145.
3. Berger P. Kapitalisticheskaya revolyutsiya // – Moskva, 1994. – S. 24.
4. Lloyd Reynolds. Mikroiqtisodiyot // Commercial Press, – 1982. – 430-431-b.

5. Teodor V. Shuls. Iqtisodiy o‘shish va qishloq xo‘jaligi // Pekin Iqtisodiyot Instituti matbuoti. –1991. – 65-b.
6. Tan Shibin. Kambag‘allik konsepsiyasining klassik talqini, “Kambag‘allikni bartaraf etish va boyib ketish” // 2003. 7-son, –82-b.
7. Fan Huaiyu va boshqalar. Kambag‘allik haqida - kambag‘allik va kambag‘allikka qarshi kurash nazariyasi va amaliyoti // Etnik nashriyot uyi. 2002. – 44-45-b.
8. Ricardo, David (1817) On the Principles of Political Economy and Taxation. Piero Sraffa (Ed) Works and Correspondence of David Ricardo, Volume I, Cambridge University Press, 1951, p. 135.
9. Solow, Robert M. “A contribution to the theory of economic growth”. Quarterly Journal of Economics 1956, 70 (1) p. 65-94.
10. Sen A. Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation. Oxford: Clarendon Press, 1981, p. 128.
11. Deaton A. The Great Escape: Health, Wealth, and the Origins of Inequality, Princeton, N.J.: Princeton University Press. 2013, p. 79.
12. Blaug M. Ekonomicheskaya misl v retrospektivi. – M.: Delo LTD.1994. –S. 104.
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2020 yil 4 yanvar. <https://president.uz/oz/lists/view/3324>
14. Xolmo‘minov Sh.R., Xomidov K.Z. Malakali agrar mehnat bozorining shakllanishi. – T.: Fan, 2003. – 23-b.
15. Baxtiyorov B.B. Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimining iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo‘nalishlari. Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. Toshkent – 2020. 27-b.
16. Baxtiyorov B.B. Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimining iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo‘nalishlari. Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. Toshkent – 2020. 14b.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 6 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).